

บทที่ 6

การวิเคราะห์ระบุความสัมพันธ์

ของแนวคิดคุณสมบัติ 5 ประการกับความอเนกประโยชน์

จากการเก็บข้อมูลพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความอเนกประโยชน์ เพื่อระบุความสัมพันธ์ของพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์กับแนวคิดคุณสมบัติที่ตีแบบไทย 5 ประการของขวัญสรวง (2550) โดยมีเป้าหมายเพื่อสรุปตรรกะเชิงพื้นที่ ให้สามารถเป็นข้อเสนอแนะในการนำไปพัฒนาพื้นที่ให้มีศักยภาพเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความอเนกประโยชน์ ดำเนินการศึกษาลงในรายละเอียดของข้อมูล ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแนวคิดคุณสมบัติที่ตีแบบไทย 5 ประการของขวัญสรวงกับพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์

6.1 ผลการศึกษาแนวคิดคุณสมบัติที่ตีแบบไทย 5 ประการในพื้นที่ศึกษา

6.2 ระบุความสัมพันธ์ของความอเนกประโยชน์กับแนวคิดคุณสมบัติที่ตีแบบไทย 5 ประการ

และปัจจัยนอกเหนือจากคุณสมบัติที่ส่งผลให้เกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่ตีแบบไทย 5 ประการ

6.1. ผลการศึกษาแนวคิดคุณสมบัติที่ตีแบบไทย 5 ประการในพื้นที่ศึกษา

จากการลงสำรวจเก็บข้อมูลได้ทำการบันทึกรายละเอียดของพื้นที่ว่างสาธารณะในย่านกรุงรัตนโกสินทร์ในองค์ประกอบทางกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะตามแนวคิดคุณสมบัติที่ตีแบบไทย 5 ประการของ ขวัญสรวง อติโพธิ (2550) ได้ผลการเก็บข้อมูลดังนี้

ผลการเก็บข้อมูลปัจจัย 5 ประการของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ตีแบบไทยในกรุงรัตนโกสินทร์

ผลจากการลงสำรวจพื้นที่ทั้ง 25 แห่งในย่านกรุงรัตนโกสินทร์ นำมาทำการบันทึกเป็นตารางเมตริกซ์ดังที่แสดงในตารางที่ 6-01 โดยให้สัญลักษณ์ ✓ แทนค่า "มี" และ × แทนค่า "ไม่มี"

ผลการเก็บข้อมูลปัจจัยทางกายภาพ 5 ประการของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ตีแบบไทยในพื้นที่ศึกษามีคุณลักษณะของพื้นที่ สามารถอธิบายได้ดังนี้ ตารางเมตริกซ์ ทางกรอบด้านซ้ายมือ ช่องแรก คือ ลำดับและรายชื่อของพื้นที่ว่างสาธารณะในย่านกรุงรัตนโกสินทร์จำนวน 25 แห่ง เรียงจากด้านบนไปยังด้านล่างสุดตามลำดับที่ 1-25 รวมทั้งหมด 25 พื้นที่ ช่องถัดมาแสดงประเภทของปัจจัยทางกายภาพ 5 ประการของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ตีแบบไทย นับค่าตามแถวแนวนอน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ ช่อง 1 พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีขนาดเล็ก ช่อง 2 พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีพื้นที่นั่ง ช่อง 3 พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีอาหารในพื้นที่ ช่องที่ 4 พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีร่มเงา ช่องที่ 5 พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบในพื้นที่ ส่วนแถวสุดท้ายเป็นสรุปผลว่าพื้นที่ใดมีปัจจัยทั้ง 5 ประการครบ หรือไม่ครบ เพื่อนำไปวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความอเนกประโยชน์กับปัจจัยทางกายภาพ 5 ประการ

การสำรวจการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในย่านกรุงรัตนโกสินทร์ 25 พื้นที่ แสดงปัจจัยทางกายภาพ 5 ประการของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทย

ลำดับที่	พื้นที่ว่างสาธารณะในย่านกรุงรัตนโกสินทร์	ปัจจัยทางกายภาพ 5 ประการของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทย											ปัจจัยครบ 5 ประการ					
		พื้นที่ว่างสาธารณะมีขนาดเล็ก			มีที่นั่ง			มีอาหาร			มีร่มเงา			มีน้ำเป็นองค์ประกอบของพื้นที่				
		พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีลำดับที่เกี่ยวกับการเข้าถึง	พื้นที่ว่างสาธารณะที่เป็นสถานที่เล่นหรือจัดชุด	พื้นที่ว่างที่มีลักษณะเป็นแนวยาว เช่น ตรอกซอย	มีพื้นที่นั่งแบบถาวร เช่น เก้าอี้ไม้ ไม้ลังยาว เป็นต้น	มีพื้นที่นั่งแบบประยุกต์ เช่น ชะมวกแพง ขึ้นบันได เป็นต้น	มีพื้นที่นั่งที่สามารถนั่งได้	ขายอาหารในลักษณะรถเข็น	ขายอาหารในลักษณะร้านค้าในอาคารถาวร	ขายอาหารในลักษณะร้านค้าในรถตู้หรือรถเข็น	ร่มเงาจากต้นไม้	ร่มเงาจากวัสดุถาวร เช่น ฉาตกร กับเสาตอกถาวร		ร่มเงาจากวัสดุชั่วคราว เช่น ร่ม ผ้าใบ	มีน้ำเป็นองค์ประกอบที่สามารถมองเห็นทางสายตา เช่น มองเห็นแม่น้ำ ลำคลอง	มีน้ำเป็นองค์ประกอบที่สามารถสัมผัสได้ เช่น น้ำพุ น้ำตก ลำคลอง	มีน้ำเป็นองค์ประกอบทางยู เช่น ใช้น้ำฉีดน้ำ	
1	สวนสันติชัยปราการและพื้นที่โดยรอบ (บริเวณเชื่อมตอกถนนพระอาทิตย์)	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
2	ซอยรวมบุญตรี และพื้นที่โดยรอบ	✓	×	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
3	บริเวณเกาะกลางสี่แยกสามห้างวังวัดบรมนิวศวิหารและพื้นที่โดยรอบในย่านบางลำพู	×	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
4	ถนนข้าวสารและพื้นที่ข้างเคียง	×	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
5	ถนนราชดำเนินฝั่งศึกษาภัณฑ์พาณิชย์	×	×	✓	✓	✓	×	✓	×	×	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
6	ถนนราชดำเนินฝั่งตลาดกิมเฮงรัฐบาล (อนุสาวรีย์10ตุลา)	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
7	บริเวณริมคลองหลอด บริเวณใกล้พระเมรุมาศบึงบัวมยุรม	×	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
8	ทางเดินบริเวณหน้าวิทยาลัยนาฏศิลป์ รวมไปถึงซอยทางเข้าหลังมหาลัยมธ.พิติดกัน	×	✓	✓	✓	×	×	✓	✓	×	×	✓	✓	×	×	×	×	ไม่ครบ
9	สนามหลวงและพื้นที่เชื่อมต่อ	×	✓	×	✓	×	✓	0	×	×	✓	×	×	✓	×	×	×	ไม่ครบ
10	ท่าพระจันทร์ และทางเดินเท้าเชื่อมต่อพื้นที่โดยรอบ	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
11	ท่าช้างและทางเดินเท้าที่เชื่อมตอมายังถนนหน้ามหาวิทยาลัยศิลปากร	✓	✓	✓	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
12	ท่าเตียน สวนนาคกรภิรมย์และพื้นที่เชื่อมต่อ	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
13	สวนบริเวณพระราชอุทยานสราญรมย์ (ปัจจุบันเป็นส่วนสาธารณะ) และพื้นที่เชื่อมต่อ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
14	บริเวณริมคลองหลอดใกล้ย่านปากคลองตลาดและพื้นที่โดยรอบ	×	×	✓	✓	×	×	✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	ครบ
15	ย่านปากคลองตลาด	✓	×	✓	✓	×	×	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
16	สวน ทางเดินเท้า พื้นที่ริมแม่น้ำ บริเวณย่านสะพานพุทธ	×	×	✓	✓	×	×	✓	×	✓	×	×	✓	×	×	✓	✓	ครบ
17	ทางเดินเท้า ซอยต่างๆบริเวณหน้าเกาะช้าง	×	×	✓	×	×	×	✓	✓	×	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
18	ตรอกซอยบริเวณหลังวัดบูรณศิริมคทายาม	✓	×	✓	×	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	ครบ
19	ตรอกซอยบริเวณศาลเจ้าพ่อเสือและพื้นที่โดยรอบ	✓	×	✓	×	×	×	✓	✓	×	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
20	ตรอกซอยบริเวณหลังวัดราชนาคและพื้นที่โดยรอบ	✓	×	✓	✓	×	×	✓	✓	×	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
21	บริเวณคานคานเมืองและพื้นที่โดยรอบ	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
22	ตรอกซอยบริเวณหลังวัดราชพิธและพื้นที่โดยรอบ	✓	×	✓	×	✓	✓	×	✓	×	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
23	ตรอกซอยบริเวณวัดสุทัศน์เทพวรารามและพื้นที่โดยรอบ รวมถึงถนนที่มีการขายพระพุทธรูป	×	×	✓	×	✓	×	✓	✓	×	✓	✓	×	×	×	×	×	ไม่ครบ
24	สวนรมณีนอก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
25	ทางเดินเท้า ซอยบริเวณย่านวัดเทพยาวิหาร	✓	×	✓	×	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	×	×	×	ครบ

ตาราง 6-1 แสดงการเก็บข้อมูลปัจจัยทางกายภาพ 5 ประการของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทยในพื้นที่ศึกษา (ที่มา : ผู้วิจัย)

ประเภทพื้นที่	หมายเลขในแผนภาพ	พื้นที่วางสาธารณะในย่านกรุงรัตนโกสินทร์	ลักษณะของพื้นที่วางสาธารณะ					สรุปผล
			มีขนาดเล็ก	มีที่นั่ง	มีอาหาร	มีร่มเงา	มีน้ำเป็นองค์ประกอบของ	
บาทวิถี	2	ชอยรามบุตรี และพื้นที่โดยรอบ	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	7	บริเวณริมคลองหลอด บริเวณใกล้พระเมรุอรัณนที	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
	6	ถนนราชดำเนินฝั่งกลางกินแบ่งรัฐบาล (อนุสรณ์16ตุลา)	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	20	คอรอกชอยบริเวณหลังวัดราชนัดดาและพื้นที่โดยรอบ	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	4	ถนนข้าวสารและพื้นที่ข้างเคียง	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	15	ย่านปากคลองตลาด	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
	17	ทางเดินเท้า คอรอกชอยบริเวณหน้าเขาช่าง	✓	✗	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	25	ทางเดินเท้า ชอยบริเวณย่านวัดทิพย์ารวิหาร	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
	5	ถนนราชดำเนินฝั่งศึกษาภัณฑ์พาณิชย์	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	19	คอรอกชอยบริเวณศาลเจ้าพ่อเสือและพื้นที่โดยรอบ	✓	✗	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	22	คอรอกชอยบริเวณหลังวัดราชนัดดาและพื้นที่โดยรอบ	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	23	คอรอกชอยบริเวณวัดสุทัศน์เทพวรารามและพื้นที่โดยรอบ	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	3	บริเวณเกาะกลางสี่แยกสามทางราชวัตรบวรนิเวศวิหารและพื้นที่โดยรอบในย่านบางลำพู	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	18	คอรอกชอยบริเวณหลังวัดบูรณศิริมาศยาราม	✓	✗	✓	✓	✓	ไม่ครบ
8	ทางเดินบริเวณหน้าวิทยาลัยนาฏศิลป์ รวมไปถึงชอยทางเข้าสงฆ์สนมที่ติดกัน	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ	
14	บริเวณริมคลองหลอดใกล้ย่านปากคลองตลาดและพื้นที่โดยรอบ	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ	
ลาน	9	สนามหลวงและพื้นที่เชื่อมต่อ	✓	✓	✓	✓	✗	ไม่ครบ
	21	บริเวณลานคนเมืองและพื้นที่โดยรอบ	✓	✓	✗	✓	✗	ไม่ครบ
พื้นที่ปิดล้อม	10	ท่าพระจันทร์ และทางเดินเท้าเชื่อมต่อพื้นที่โดยรอบ	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
	11	ท่าช้างและทางเดินเท้าที่เชื่อมต่อกันถึงหน้ามหาวิทยาลัยศิลปากร	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
สวน	12	ทำเนียบฯ สวนนาคาภิรมย์และพื้นที่เชื่อมต่อ	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
	1	สวนสันติชัยปราการและพื้นที่โดยรอบ (บริเวณเชื่อมต่อถนนพระอาทิตย์)	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
	24	สวนรมณีนาค	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
	16	สวน ทางเดินเท้า พื้นที่ริมน้ำ บริเวณย่านสะพานพุทธ	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ
	13	สวนบริเวณพระราชอุทยานสราญรมย์ (ปัจจุบันเป็นสวนสาธารณะ) และพื้นที่เชื่อมต่อ	✓	✓	✓	✓	✓	ครบ

ตาราง 6-2 ตารางสรุปผลการศึกษาคำขอต่อของพื้นที่ว่างอเนกประโยชน์กับแนวคิดปัจจัย 5 ประการในย่านกรุงรัตนโกสินทร์ (ที่มา : ผู้วิจัย)

ผลการเก็บข้อมูลปัจจัยทางกายภาพ 5 ประการของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทยในพื้นที่ศึกษามีคุณลักษณะของพื้นที่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

พื้นที่ว่างสาธารณะทั้งหมด 25 กลุ่มพื้นที่ พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีคุณสมบัติครบตามแนวความคิดปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทยมีจำนวน 12 กลุ่มพื้นที่ สามารถดูรายละเอียดของการสรุปผลการเก็บข้อมูลที่ตารางที่ 6-02

โดยพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีปัจจัยครบตามแนวคิดของขวัญสรวงจำนวน 12 กลุ่มพื้นที่ ประกอบไปด้วยพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวน บาทวิถี และพื้นที่ปิดล้อม ดังรายละเอียดที่ตาราง 6-03

ประเภท	พื้นที่ว่างสาธารณะ
สวน	1. สวนสันติชัยปราการและพื้นที่โดยรอบ
สวน	2. ท่าเตียน สวนนาคราภิรมย์และพื้นที่เชื่อมต่อ
สวน	3. สวนบริเวณพระราชอุทยานสราญรมย์ และพื้นที่เชื่อมต่อ
สวน	4. สวน ทางเดินเท้า พื้นที่ริมน้ำ บริเวณย่านสะพานพุทธ
สวน	5. สวนรมณีนาถ
บาทวิถี	6. บริเวณริมคลองหลอด บริเวณใกล้พระแม่ธรณีบีบมวยผม
บาทวิถี	7. บริเวณริมคลองหลอดใกล้ย่านปากคลองตลาดและพื้นที่โดยรอบ
บาทวิถี	8. ย่านปากคลองตลาด
บาทวิถี	9. ทางเดินเท้า ขอบบริเวณย่านวัดทิพย์วารวิหาร
บาทวิถี	10. ตรอกชอกชอยบริเวณหลังวัดบูรณศิริมาตยาราม
พื้นที่ปิดล้อม	11. ท่าพระจันทร์ และทางเดินเท้าเชื่อมต่อพื้นที่โดยรอบ
พื้นที่ปิดล้อม	12. ท่าช้างและทางเดินเท้าที่เชื่อมต่อ

ตาราง 6-3 แสดงผลการสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีคุณสมบัติครบ 5 ประการตามแนวความคิดปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทย

จากการศึกษาความอ่อนแอประโยชน์ของพื้นที่ว่างสาธารณะในข้างต้น สามารถนำมาวิเคราะห์แบ่งกลุ่มพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีปัจจัยที่มีผลต่อพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทย ได้ตามค่าความอ่อนแอประโยชน์ที่พบในการศึกษา ดังต่อไปนี้

พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทยทั้ง 5 ประการครบจำนวน 12 แห่ง มีพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีค่าคะแนนความอ่อนแอประโยชน์มากที่สุดจำนวน 8 แห่ง ได้แก่

ประเภท	พื้นที่ว่างสาธารณะ
สวน	1. สวนสันติชัยปราการและพื้นที่โดยรอบ
สวน	2. ท่าเตียน สวนนาคกรภิรมย์และพื้นที่เชื่อมต่อ
สวน	3. สวนรมณีนาถ
บาทวิถี	4. บริเวณริมคลองหลอด บริเวณใกล้พระแม่ธรณีบีบมวยผม
บาทวิถี	5. ย่านปากคลองตลาด
บาทวิถี	6. ทางเดินเท้า ขอบบริเวณย่านวัดทิพย์วารีวิหาร
พื้นที่ปิดล้อม	7. ท่าพระจันทร์ และทางเดินเท้าเชื่อมต่อพื้นที่โดยรอบ
พื้นที่ปิดล้อม	8. ท่าช้างและทางเดินเท้าที่เชื่อมต่อ

ตาราง 6-4 แสดงผลการสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีคุณสมบัติครบ 5 ประการที่มีค่าคะแนนความอ่อนแอประโยชน์ระดับมากที่สุด

โดยมีพื้นที่ว่างสาธารณะ 4 แห่ง ที่มีค่าคะแนนความอ่อนแอประโยชน์ในระดับมากและปานกลาง คือ

ประเภท	พื้นที่ว่างสาธารณะ
สวน	1. สวนบริเวณพระราชอุทยานสราญรมย์ และพื้นที่เชื่อมต่อ
สวน	2. สวน ทางเดินเท้า พื้นที่ริมน้ำ บริเวณย่านสะพานพุทธ
บาทวิถี	3. บริเวณริมคลองหลอดใกล้ย่านปากคลองตลาดและพื้นที่โดยรอบ
บาทวิถี	4. ตรอกขอบบริเวณหลังวัดบูรณศิริมาตยาราม

ตาราง 6-5 แสดงผลการสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีคุณสมบัติครบ 5 ประการที่มีค่าคะแนนความอ่อนแอประโยชน์ระดับมากและปานกลาง

จะพบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวนเป็นพื้นที่ที่มีปัจจัย 5 ประการครบตามแนวคิดเป็นส่วนมาก ก็เนื่องมาจากพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวนเป็นพื้นที่ที่มีปัจจัยในด้านของที่นั่งและการมีน้ำเป็นองค์ประกอบในพื้นที่แทบทุกแห่ง ในขณะที่พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทอื่นๆมักจะขาดปัจจัยดังกล่าวในพื้นที่ โดยปัจจัยที่พบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์ส่วนใหญ่มีมากที่สุด คือ รมเงา และการมีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการกิน

และพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์ที่มีคุณสมบัติไม่ครบ 5 ประการมีจำนวน 13 แห่ง ได้แก่

ประเภท	พื้นที่ว่างสาธารณะ
บาทวิถี	1. ถนนราชดำเนินฝั่งสลากกินแบ่งรัฐบาล (อนุสรณ์ 16 ตุลา)
บาทวิถี	2. ซอยรามบุตรี และพื้นที่โดยรอบ
บาทวิถี	3. ตรอกซอยบริเวณหลังวัดราชนั้ดดาและพื้นที่โดยรอบ
บาทวิถี	4. ถนนข้าวสารและพื้นที่ข้างเคียง
บาทวิถี	5. ทางเดินเท้า ตรอกซอยบริเวณหน้าเพาะช่าง
บาทวิถี	6. ถนนราชดำเนินฝั่งศึกษาภัณฑ์พาณิชย์
บาทวิถี	7. ตรอกซอยบริเวณศาลเจ้าพ่อเสือและพื้นที่โดยรอบ
บาทวิถี	8. ตรอกซอยบริเวณหลังวัดราชบพิธและพื้นที่โดยรอบ
บาทวิถี	9. ตรอกซอยบริเวณวัดสุทัศน์เทพวรารามและพื้นที่โดยรอบ
บาทวิถี	10. บริเวณเกาะกลางสี่สามห้างข้างวัดบวรนิเวศวิหารและพื้นที่โดยรอบ
บาทวิถี	11. ทางเดินบริเวณหน้าวิทยาลัยนาฏศิลป์ และพื้นที่โดยรอบ
ลาน	12. สนามหลวงและพื้นที่เชื่อมต่อ
ลาน	13. บริเวณลานคนเมืองและพื้นที่โดยรอบ

ตาราง 6-6 แสดงผลการสำรวจพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีคุณสมบัติไม่ครบ 5 ประการ

พื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์ที่มีคุณสมบัติไม่ครบ 5 ประการมีจำนวน 13 แห่ง มีค่าความอเนกประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 8 แห่ง ได้แก่ บริเวณถนนราชดำเนินฝั่งสลากกินแบ่งรัฐบาล บริเวณซอยรามบุตรี และพื้นที่โดยรอบ บริเวณตรอกซอยหลังวัดราชนั้ดดาและพื้นที่โดยรอบ บริเวณถนนข้าวสารและพื้นที่ข้างเคียง บริเวณทางเดินเท้าบริเวณหน้าเพาะช่าง บริเวณถนนราชดำเนินฝั่งศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ บริเวณตรอกซอยศาลเจ้าพ่อเสือและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถี และรองลงมาคือบริเวณสนามหลวงที่เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานที่ว่าง

จากการศึกษาองค์ประกอบที่ขาดไปส่วนใหญ่ คือ การไม่มีน้ำเป็นองค์ประกอบของพื้นที่ รองลงมา คือ การไม่มีพื้นที่สำหรับที่นั่งพื้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบที่เหลือ อันได้แก่ พื้นที่ว่างสาธารณะมีขนาดเล็ก มีอาหาร มีร่มเงา เป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความอเนกประโยชน์ในกรุงรัตนโกสินทร์เป็นอย่างมาก โดยพบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะ ประเภทบาทวิถี และประเภทลาน ส่วนมากจะมีปัจจัยตามแนวคิดของขวัญสุวรรณไม่ครบ 5 ประการ เนื่องจากบริบทของพื้นที่ไม่เอื้อต่อการมีปัจจัยทั้ง 2 มาเป็นองค์ประกอบของพื้นที่ว่างสาธารณะ

6.2 ระบุความสัมพันธ์ของความอเนกประโยชน์ของพื้นที่ว่างสาธารณะกับแนวคิดคุณสมบัติที่ส่งผลให้เกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทย 5 ประการ และปัจจัยนอกเหนือจากคุณสมบัติที่ดีแบบไทย 5 ประการ

จากการศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะทั้งหมด 25 แห่ง พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีคุณสมบัติครบตามแนวความคิดปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทย มีจำนวน 12 แห่งและมีจำนวน 13 แห่งที่มีคุณสมบัติไม่ครบ 5 ประการ องค์ประกอบที่ขาดไปส่วนใหญ่ คือ ปัจจัยการมีน้ำเป็นองค์ประกอบของพื้นที่ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านที่นั่ง ซึ่งมีสัดส่วนเป็น 50 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์ทั้งหมดที่ศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยทั้ง 5 ประการนั้นมีผลต่อการเกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความอเนกประโยชน์ แต่ก็ไม่ทั้งหมดโดยเฉพาะปัจจัยด้านน้ำและที่นั่ง แต่พบว่าในพื้นที่ที่มีปัจจัยครบตามแนวคิด พื้นที่เหล่านั้นก็มีศักยภาพในการดึงดูดผู้คนในเข้ามาใช้งานได้มากเช่นกัน

ดังนั้นแนวคิดของขวัญสุวรรณอาจไม่ได้เชื่อมโยงกับพื้นที่ว่างสาธารณะทุกประเภทเสมอไป โดยพบว่าเมื่อนำความอเนกประโยชน์มาทับซ้อนบนตารางสรุปผลการศึกษาความเชื่อมโยงของพื้นที่ว่างอเนกประโยชน์กับแนวคิดปัจจัย 5 ประการแล้ว พบว่าความหลากหลายของคน ความหลากหลายเวลา และความหลากหลายกิจกรรม มีลักษณะสัมพันธ์กันกับปัจจัย 3 ประการ คือ ปัจจัยพื้นที่ขนาดเล็ก ปัจจัยการมีร่มเงา และปัจจัยเกี่ยวกับการกิน พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีปัจจัยดังกล่าวจะมีโอกาสเกิดความหลากหลายสูงมากกว่าพื้นที่ที่ไม่มีปัจจัยที่กล่าวนั้น

และยังพบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีค่าความอเนกประโยชน์สูงส่วนใหญ่ที่มีปัจจัยครบทั้ง 5 ประการตามแนวของขวัญสุวรรณ เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะที่รองรับกิจกรรมในระดับชุมชน ส่วนพื้นที่ว่างสาธารณะที่รองรับกิจกรรมในระดับเมืองมีหลายแห่งที่มีปัจจัยไม่ครบทั้ง 5 ประการ แต่มีค่าความอเนกประโยชน์สูง ทำให้สรุปได้ว่าประเภทของการรองรับการใช้งานของพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดของขวัญสุวรรณเฉพาะในพื้นที่ว่างสาธารณะระดับชุมชน แต่ไม่พบความเชื่อมโยงของแนวคิดนี้ในพื้นที่ว่างสาธารณะระดับเมือง

การระบุนความสัมพันธ์ของแนวความคิดคุณสมบัติที่ตีแบบไทย 5 ประการกับพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์ตามประเภทของหน้าที่ใช้สอย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.2.1 ปัจจัยขนาดเล็ก ที่มีชั้นมีเชิง และลำดับศักดิ์

ซึ่งหมายถึงพื้นที่ขนาดเล็กที่เลื่อนไหล ต่อเนื่องเชื่อมถึงกัน ไม่สามารถมองเห็นภายในคราวเดียว เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะมีการเปลี่ยนทิศทาง มุมมอง ทำให้เกิดการรับรู้ของพื้นที่ที่แตกต่างกันไปในพื้นที่ที่เชื่อมต่อกัน เช่น เป็นชอยขนาดเล็กเชื่อมต่อไปสู่พื้นที่ว่างต่างๆ ที่อาจมีการเปลี่ยนระดับระหว่างพื้นที่ที่เชื่อมต่อกัน ที่ทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้งานรู้สึกได้ถึงพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป

จากทบทวนวรรณกรรมพบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีขนาดเล็ก มีลำดับศักดิ์ของพื้นที่ เป็นปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์ โดยพบว่าพื้นที่ที่มีความอเนกประโยชน์ทุกพื้นที่ มีสิ่งตรงตามปัจจัยในข้อนี้ จากการศึกษาพบว่าสัดส่วนที่ทำให้เกิดการกำหนดขอบเขตของระนาบ จะทำให้ผู้คนรู้สึกว่ามีจุดอ้างอิงตัวตนจากระนาบหรือเพดานที่เกิดจากบริบทในพื้นที่ว่างสาธารณะ เช่น ต้นไม้ แนวเสา หลังคา ที่ผู้คนมักจะไปทำกิจกรรมจับจองพื้นที่ในบริเวณที่มีพื้นที่ในลักษณะที่ถูกโอบล้อมมากกว่าลานโล่งที่ไม่มีอะไรอ้างอิงตำแหน่งได้เลย ซึ่งพื้นที่ว่างขนาดเล็กนั้นเชื่อมต่อการเกิดตำแหน่งอ้างอิงได้มากกว่าพื้นที่ขนาดใหญ่ ผู้คนจึงนิยมเข้ามาใช้งานในพื้นที่เหล่านี้ นอกจากปัจจัยในด้านกายภาพแล้วพื้นที่ว่างสาธารณะมีโอกาในการเกิดร่มเงาได้มากกว่าพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานที่มีขนาดใหญ่ สัดส่วนของพื้นที่นั้นแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ เช่น ชอยที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่ ร่มเงาในพื้นที่นั้นขึ้นอยู่กับความสูงของอาคาร ความสูงของต้นไม้ ตลอดจนขนาดของพุ่มไม้ ซึ่งก็ตรงกับผลที่พบในพื้นที่ศึกษาว่าพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานที่ไม่มีการใช้งานพื้นที่ในช่วงเวลาที่หลากหลายเท่ากับพื้นที่ว่างประเภทบาทวิถีที่มีลักษณะเป็นแนวยาว

และพบว่าการมีชั้นเชิงของพื้นที่เล็กๆต่อเนื่องกันมีมุมมองจากอีกพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง ทำให้เกิดการเห็นแสงเงา เห็นมุมมองที่แตกต่างกัน ดึงดูดให้เกิดการเดินทางที่เชื่อมต่อกันจากพื้นที่เล็กๆ ที่ค่อยๆเปิดออกไปสู่พื้นที่ว่างสาธารณะในระดับเมือง ทำให้เกิดทั้งความประทับใจและความประหลาดใจในเชิงปรากฏการณ์นิยม ทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะที่มีปัจจัยนี้มีความอเนกประโยชน์จากการเข้ามาใช้งานของผู้คน

พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลาน จากการศึกษาลงในปัจจัยขนาดเล็กที่มีชั้นมีเชิงและมีลำดับศักดิ์ตามแนวคิดของขวัญสุวรรณพบความสอดคล้องดังนี้ จากการศึกษาพบว่าในบริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ นั้นยากที่จะเกิดจุดอ้างอิงและร่มเงาที่ครอบคลุมในพื้นที่ทั้งหมดได้ ดังเช่น บริเวณลานโล่งกลางสนามหลวง ลานคนเมือง ส่งผลให้ในบริเวณกลางแจ้งที่ปราศจากร่มเงา ไม่มีผู้คนเข้ามาใช้งาน

พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถีพบว่าปัจจัยที่มีขนาดเล็ก มีลำดับศักดิ์ของพื้นที่ ทำให้พื้นที่มีโอกาสในการเกิดจุดอ้างอิงและร่มเงาได้ง่าย โดยพื้นที่ว่างสาธารณะที่ศึกษามีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในช่วงเวลาที่มีการใช้งานพื้นที่อย่างหนาแน่น เนื่องจากมีการจับจองพื้นที่ว่างเพื่อการใช้งานต่างๆ เช่น ตั้งแผงขายของ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของพื้นที่ไปตามบริบทของพื้นที่นั้นๆ มีผลต่อการเกิดจุดอ้างอิงและร่มเงาในพื้นที่ ซึ่งก็ตรงกับผลที่พบในพื้นที่ศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถีที่มีการใช้งานพื้นที่ในช่วงเวลาที่หลากหลายตลอดทั้งวัน

พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวนในพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ว่างที่มีการผสมผสานกันระหว่างพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีรูปแบบต่างๆ ซึ่งจากรูปแบบของพื้นที่ว่างที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดลำดับศักยภาพในการรับรู้และเชื่อมต่อกันของพื้นที่เช่นเดียวกับแนวคิดของชวัญสรวง

ในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทพื้นที่ปิดล้อม อันได้แก่ บริเวณท่าช้าง ท่าพระจันทร์ พบว่าการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะมีอยู่กระจายตัวทั่วทุกบริเวณในพื้นที่สาธารณะ เนื่องมาจากพื้นที่ว่างสาธารณะที่ศึกษานั้นมีพื้นที่ว่างที่ถูกแบ่งเป็นพื้นที่ว่างขนาดเล็กจำนวนมาก เกิดจากลักษณะของกิจกรรมในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูงภายในพื้นที่จึงเกิดตำแหน่งอ้างอิงและร่วมเงาแทบทุกจุด เนื่องมาจากเมื่อพื้นที่ว่างมีขนาดเล็กลงโอกาสที่จะเกิดร่วมเงาจากวัตถุโดยรอบมาตกระทบบก็จะครอบคลุมพื้นที่ได้มากกว่าพื้นที่ว่างที่มีขนาดใหญ่

ปัจจัยดังกล่าวสามารถใช้ได้กับพื้นที่ว่างสาธารณะทุกประเภทในพื้นที่ศึกษา แม้แต่พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลาน เนื่องจากการสำรวจพบพื้นที่บริเวณริมขอบของลานที่มีการปลูกต้นไม้ หรือตั้งเต็นท์ไว้ ทำให้บริเวณดังกล่าวแต่ถ้ามองลงในรายละเอียดของพื้นที่ จะพบพื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็กที่เกาะตัวอยู่บริเวณริมขอบของตัวพื้นที่ลานว่าง อันเกิดมาจากแนวของต้นไม้โดยรอบลาน ที่สร้างให้เกิดพื้นที่ว่างในความคิด ซึ่งแนวของต้นไม้คือตัวแบ่งพื้นที่ทางเดินโดยรอบออกให้มีสัดส่วนที่เล็กลงกว่าพื้นที่ตัวลาน ทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานเกิดพื้นที่เป็น 2 ลักษณะดังที่กล่าว แต่พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานก็ยังมีบริเวณที่มีขนาดใหญ่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงทำให้ในหลายช่วงเวลาไม่มีการใช้งานในพื้นที่บริเวณนี้

แต่เดิมพื้นที่ว่างสาธารณะในกรุงรัตนโกสินทร์นั้นมีรากฐานมาจากการเป็นเมืองน้ำ พื้นที่ว่างสาธารณะไม่ได้เกิดขึ้นจากการวางตำแหน่งของลานที่ว่างเช่นในตะวันตก แต่เกิดจากบริเวณริมน้ำ ริมคลองทำให้เกิดพื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็กๆกระจายตัวไปตามพื้นที่ ซึ่งเมืองมีความต้องการพื้นที่ว่างสาธารณะในหลายระดับความสำคัญ เพราะต้องทำหน้าที่ในการรองรับการใช้งานที่แตกต่างกัน เป็นไปไม่ได้ที่พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานอย่างสนามหลวงจะเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็กที่มีชั้นเชิงเป็นพื้นที่เล็กๆต่อเนื่องกัน แต่พื้นที่ว่างในลักษณะนี้ยังจำเป็นต้องมีในเมือง เพราะเป็นพื้นที่ที่ทำให้ผู้คนได้ออกมาพร้อมหน้าพร้อมตา คนจะค่อยๆ ออกมาจากตรอกซอย มาพบกันในตลาดขนาดใหญ่ ทำให้เกิดพื้นที่ที่ทำให้ผู้คนรู้สึกถึงการมีตัวตน มีความรู้สึกเป็นพลเมืองมากขึ้น ซึ่งพื้นที่ขนาดใหญ่เหล่านี้เป็นแนวคิดจากวัฒนธรรมตะวันตก ที่คนออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ให้เห็นว่าเสียงของตนเองเป็นหนึ่งในเสียงอื่นๆของเมือง จึงไม่แปลกที่พื้นที่เหล่านี้จะมีขนาดใหญ่ ไม่ได้มีขนาดเล็กๆกระจายตัวแบบพื้นที่ว่างสาธารณะที่เกิดในพื้นที่ระดับชุมชนอื่นๆที่พบในเมืองไทย

สรุปลักษณะร่วมของปัจจัยขนาดเล็ก ที่มีชั้นมีเชิง และลำดับศักดิ์ พบว่าในพื้นที่ว่างสาธารณะทุกประเภทหากมีขนาดที่เล็กหรือมีขนาดเหมาะสมที่จะทำให้เกิดจุดอ้างอิงและร่วมเงา จะส่งผลให้พื้นที่ว่างสาธารณะเกิดความอเนกประโยชน์ขึ้น แต่ปัจจัยดังกล่าวจะเกิดความไม่เชื่อมโยงกับพื้นที่ในกรณีที่มีเงื่อนไขของปัจจัยดึงดูดของพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งเป็นเงื่อนไขพิเศษ คือ ถึงแม้พื้นที่ว่างสาธารณะจะมีขนาดใหญ่หรือไม่มีร่วมเงาเลยก็ตาม หากพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นรองรับการใช้งานในระดับเมือง รวมถึงมีจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจร เช่น ป้ายรถประจำทาง ท่าเรือ ก็จะทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะนั้นมีความอเนกประโยชน์ได้เช่นกัน หากมีปัจจัย

นอกเหนือดังกล่าวแล้วขนาดใหญ่หรือเล็กอาจไม่มีความสำคัญในการดึงดูดผู้คนเข้ามาในพื้นที่ แต่ถ้ามีปัจจัยขนาดเล็กเสริมในพื้นที่ที่ไม่ได้มีปัจจัยนอกเหนือที่กล่าวมาแล้ว ก็จะทำให้พื้นที่มีค่าความเหมาะสมที่มากขึ้นเช่นเดียวกับผลในงานวิจัย รวมถึงพบว่าปัจจัยข้อนี้ของขั้วดวงวงใช้ได้เฉพาะกับพื้นที่ว่างสาธารณะในระดับชุมชนเป็นหลัก ในพื้นที่ว่างสาธารณะระดับเมืองมีเงื่อนไขที่ไม่ตรงตามแนวคิดเพราะเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวนั้นได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก แม้พื้นที่จะมีขนาดใหญ่ก็ยังคงเกิดการใช้งานในหลายช่วงเวลาของวัน

6.2.2 ปัจจัยมีร่มเงาที่ดี เช่น พื้นที่ใต้ต้นไม้ ใต้เพิงพัก ชายคา ซอกอาคาร ฯลฯ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าเมื่อพื้นที่ว่างสาธารณะมีร่มเงาเงาจะทำให้อุณหภูมิในพื้นที่ลดลงเกิดสภาวะน่าสบายในพื้นที่ว่างสาธารณะ ส่งผลในผู้คนสามารถใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะได้นานมากขึ้นตามที่ Gehl, J. (1999) กล่าวไว้ว่ากิจกรรมกลางแจ้งควรมีการป้องกันจากภูมิอากาศ แสงแดด ลม สร้างสภาวะสบายกายให้เหมาะสมสำหรับการอยู่กลางแจ้ง ควรมีต้นไม้และขอบแนวต้นไม้ที่เหมาะสมในจุดที่จำเป็น พื้นที่ว่างสาธารณะควรออกแบบเพื่อให้คนอยู่ในพื้นที่ได้ใช้พื้นที่แบบหยุดกับที่ (stationary use) ซึ่งจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อพื้นที่เป็นพื้นที่ที่มีสภาวะน่าสบาย (comfort zone) โดยทฤษฎีในทางตะวันตกไม่ได้ชี้เฉพาะลงไปถึงการมีร่มเงาของพื้นที่มากนัก แต่ให้ความสำคัญไปที่การปรับสภาวะอากาศในภาพรวมทั้งแสงแดดและลม แต่ในแนวคิดของขั้วดวงวงได้มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยของการมีร่มเงาเป็นหลักสำคัญทั้งร่มเงาจาก พื้นที่ใต้ต้นไม้ ใต้เพิงพัก ชายคา ซอกอาคาร ฯลฯ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นองค์ประกอบที่ตรงกับปัจจัยการป้องกัน (Protection) จากงานศึกษาของมหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ จากแบบสอบถามองค์ประกอบที่ต้องการสำหรับคนเดินเท้าในกรุงเทพมหานคร ที่ผู้ใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นต้องการการปกป้องจากสภาพอากาศที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งในประเทศไทยที่มีอากาศร้อน การมีร่มเงาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก

การจากศึกษาการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลาน ส่วนมากจะเริ่มมีการใช้งานในช่วงเวลาเย็นที่ไม่มีแสงแดดและช่วงเวลาเช้าที่แดดยังไม่แรงมากนัก กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งเพศ วัย และสถานะ เนื่องด้วยพื้นที่สาธารณะที่มีการเชื่อมต่อเดินทางเข้ามาได้อย่างสะดวก ทำให้ผู้คนสามารถเดินทางเข้าสู่พื้นที่ได้จากหลายทิศทาง เกิดกิจกรรมการจับจองพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมด้านการนั่งทานอาหาร ซึ่งเชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมทางสังคมขึ้นในพื้นที่

บริเวณลานโล่งกลางสนามหลวงและลานคนเมือง ในบริเวณกลางแจ้งที่ไม่มีมีร่มเงานั้นไม่มีผู้คนเข้ามาใช้งาน เนื่องด้วยอากาศที่ร้อน ประกอบกับวัฒนธรรมของคนไทยไม่ได้ต้องการแสงแดดเช่นในตะวันตก และต้องการร่มเงาเพื่อให้เกิดสภาวะน่าสบายในการทำกิจกรรมในพื้นที่ วัดถุดาวรเช่น ต้นไม้รอบสนามหลวงและลานคนเมือง ช่วยสร้างร่มเงาให้กับสภาพพื้นผิวโดยรอบ แม้จะได้เพียงในบางช่วงเวลาและในบริเวณที่จำกัดตามรัศมีของพุ่มไม้ ผู้เข้ามาใช้พื้นที่นั้นจะทำกิจกรรมอยู่ภายใต้ร่มเงาของต้นไม้ มีบางส่วนที่ใช้เดินเท้าและร่วมเพื่อเข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ การอยู่ในร่มเงาจากต้นไม้จะทำให้มีอุณหภูมิที่ต่ำกว่าอุณหภูมิของบริเวณที่กระทบกับการแผ่รังสีความร้อนโดยตรง เช่น ลานโล่ง ซึ่งก็สอดคล้องกับปัจจัยเรื่องการมีร่มเงาในพื้นที่ที่จะส่งผลให้เกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทย ซึ่งแบบไทยในที่นี้ก็คือบริบทที่เหมาะสมกับประเทศไทย การมีร่มเงาก็เป็นปัจจัย

ที่มีความสำคัญอย่างมากในสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ที่จะทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะมีสภาวะน่าสบาย เหมาะสมแก่ผู้ใช้งาน ส่งผลในผู้คนสามารถใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะได้นานมากขึ้น ในช่วงที่มีร่มเงาพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานมักมีกิจกรรมการใช้งานที่หนาแน่น โดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องใช้ลานโล่งประกอบกิจกรรม เช่น การเดินแอโรบิค เป็นต้น

พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวนในพื้นที่ศึกษามีร่มเงาจากต้นไม้ใหญ่ภายในสวนสาธารณะครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ภายในพื้นที่ ทำให้การใช้งานในพื้นที่มีประปรายตลอดทั้งวัน แต่จะหนาแน่นในช่วงเวลาเย็นของวัน รองลงมาคือช่วงเวลาเช้าและช่วงเวลากลางวัน ร่มเงาในพื้นที่ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเข้ามาใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะ จากการสำรวจพบว่าผู้คนจะเลือกใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในบริเวณที่ได้รับร่มเงาเท่านั้น บริเวณที่มีแสงแดดจะมีการใช้งานเพียงการสัญจรผ่านพื้นที่เพียงอย่างเดียว

บริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทพื้นที่ปิดล้อม เป็นพื้นที่ที่มีรูปแบบของร่มเงาหลายประเภท อาทิเช่น ร่มเงาจากอาคารถาวร ร่มเงาจากต้นไม้ ร่มเงาจากวัตถุชั่วคราว เช่น ร่ม เต็นท์ ผ่าใบ ซึ่งเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะขึ้นมาใหม่จากร่มเงาในพื้นที่ เมื่อพื้นที่ว่างมีขนาดเล็กลงโอกาสที่จะเกิดร่มเงาจากวัตถุโดยรอบมาตกกระทบก็จะครอบคลุมพื้นที่ได้มากกว่าพื้นที่ว่างที่มีขนาดใหญ่ ร่มเงาในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทพื้นที่ปิดล้อมที่มีตลอดวันนั้น ส่งผลในผู้คนสามารถใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะได้นานมากขึ้น มีกิจกรรมการใช้งานที่หนาแน่นคึกคักตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะกิจกรรมด้านพาณิชยกรรม เช่น บริเวณท่าช้าง ท่าพระจันทร์ พบว่าการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะมีอยู่กระจายตัวทั่วทุกบริเวณในพื้นที่สาธารณะ เนื่องมาจากพื้นที่ว่างสาธารณะที่ศึกษานั้นมีรูปแบบของพื้นที่ว่างที่ถูกแบ่งเป็นพื้นที่ว่างขนาดเล็กจำนวนมาก จากลักษณะของกิจกรรมในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูง ภายในพื้นที่จึงเกิดร่มเงาแทบทุกจุด ซึ่งปัจจัยด้านร่มเงานี้ก็ได้สอดคล้องกับแนวความคิดตั้งที่ขวัญสรวงกล่าวไว้ถึงการมีร่มเงาในพื้นที่ขนาดเล็กที่เชื่อมต่อกันอย่างมีลำดับ ศักย์

จากการศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถี พบว่าการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะมีกระจายตัวอยู่ทั่วไป เนื่องมาจากพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทนี้เป็นพื้นที่ว่างที่มีลักษณะเป็นแนวยาว มีกิจกรรมในพื้นที่ตลอดวัน โดยเฉพาะในช่วงเวลาเย็นถึงช่วงเวลาค่ำ ส่วนในช่วงเวลาเช้าและบ่ายภายในพื้นที่ว่างสาธารณะก็ได้รับร่มเงาจากทั้งวัตถุถาวรและวัตถุชั่วคราวในพื้นที่ เช่น มวลอาคาร ต้นไม้ใหญ่ กันสาด ร่มและผ้าใบซึ่งทำให้เกิดร่มเงาในพื้นที่ จากการที่พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นพื้นที่ในลักษณะที่เป็นแนวยาว ความกว้างของพื้นที่ไม่มากนัก การเกิดร่มเงาจึงเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าพื้นที่ในลักษณะลานโล่ง ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวความคิดของขวัญสรวงเรื่องปัจจัยของขนาดพื้นที่และร่มเงา

สรุปลักษณะร่วมของปัจจัยการมีร่มเงาที่ดี พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ว่างสาธารณะทุกประเภท เนื่องด้วยบริบทของประเทศไทยที่ต้องการพื้นที่ที่มีร่มเงา จากการศึกษพบว่าปัจจัยด้านร่มเงาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการเกิดความอเนกประโยชน์แก่พื้นที่ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะประเภท บาทวิถี สวนสาธารณะ พื้นที่ที่มีมวลอาคารปิดล้อมและลานที่ว่าง หากพื้นที่ว่างสาธารณะมีสัดส่วนที่

สามารถเกิดร่มเงาได้ดี ไม่ว่าจะมียูปร่างหรือรูปทรงแบบใดก็ตาม การมีร่มเงาในพื้นที่นั้นจะทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะมีการใช้งานอย่างอเนกประโยชน์

ซึ่งจากการศึกษาก็พบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถีหรือตรอกซอย เป็นพื้นที่ที่มีความอเนกประโยชน์มากที่สุดในย่านกรุงรัตนโกสินทร์ คือมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 81-100 คะแนน จากพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความอเนกประโยชน์ทั้งหมด 16 แห่ง มีพื้นที่ว่างสาธารณะถึง 10 แห่งที่เป็นพื้นที่ประเภทบาทวิถี หรือตรอกซอย ด้วยกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถี มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยเรื่องขนาดของพื้นที่ว่างสาธารณะที่กล่าวว่าพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีขนาดเล็ก จะทำให้พื้นที่นั้นมีโอกาสในการเกิดร่มเงาในพื้นที่ได้มากกว่าพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ ทำให้บริเวณนี้มีสภาวะที่เหมาะสมแก่การใช้งาน เกิดกิจกรรมในพื้นที่ได้มากกว่าลานโล่งที่ไม่มีร่มเงา รองลงมาคือพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทพื้นที่ปิดล้อม ซึ่งก็มีปัจจัยที่ทำให้เกิดความอเนกประโยชน์คล้ายคลึงกับประเภทบาทวิถี สุดท้ายคือ พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานที่มีความอเนกประโยชน์นั้นเกิดจากการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในบริเวณโดยรอบของลานที่ได้รับร่มเงาจากต้นไม้

แต่ปัจจัยข้อนี้อาจไม่เชื่อมโยงกับความอเนกประโยชน์ของพื้นที่ว่างสาธารณะ ในกรณีที่พื้นที่ว่างสาธารณะมีลักษณะเฉพาะหรือเงื่อนไขพิเศษ อย่างเช่นพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นรองรับการใช้งานในระดับเมือง ทำให้ถึงแม้พื้นที่จะมีขนาดใหญ่หรือไม่มีร่มเงาก็ยังเกิดการใช้งานในหลายช่วงเวลาของวันได้ และหากพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นอยู่ใกล้หรืออยู่ในย่านการค้าสำคัญ รวมถึงมีจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจร เช่น ป้ายรถประจำทางท่าเรือ ก็จะทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะนั้นมีความอเนกประโยชน์ได้เช่นกัน แต่ความอเนกประโยชน์ที่พบก็จะมีค่าคะแนนน้อยกว่าพื้นที่ที่มีปัจจัยการมีร่มเงาที่ดี เนื่องจากกิจกรรมการใช้พื้นที่จะมีความหลากหลายน้อยกว่า

6.2.3 ปัจจัยสามารถมีพื้นที่สำหรับนั่ง หรือ สามารถนั่งพื้นที่

การมีที่นั่งทำให้คนสามารถใช้งานพื้นที่ได้ยาวนานยิ่งขึ้น เกิดกิจกรรมการนั่งพูดคุย มองผู้คนได้นานขึ้น เมื่อในพื้นที่มีผู้คนมากก็จะดึงดูดกิจกรรมเข้ามาในพื้นที่ และเมื่อกิจกรรมหนาแน่นขึ้นยิ่งก็จะดึงดูดผู้คนให้เข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นอีก ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีเศรษฐกิจสัญจร ปัจจัยของพื้นที่นั่งนี้สอดคล้องกับแนวคิดทางตะวันตกของ Whyte, H. (1980) ที่ได้ศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะและเสนอเหตุผลที่คนมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะจำนวนมากว่าจะต้องมีองค์ประกอบที่สนับสนุน โดยเน้นในปัจจัย ที่นั่ง สิ่งอำนวยความสะดวก ว่าที่นั่งมีความสำคัญที่สุดในขณะที่ Lennard, S. และ H. Lennard (1995: 157) อธิบายว่าสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้คนชอบใช้พื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อพักผ่อน ควรมีโต๊ะเก้าอี้ที่สะดวกในการเคลื่อนย้าย เพื่อความยืดหยุ่นของจำนวนคนต่อโต๊ะและระยะห่างระหว่างบุคคล และยังสามารถสร้างโอกาสพูดคุยกันระหว่างคนแปลกหน้า แต่สำหรับบริบทในประเทศไทย คนไทยบางส่วนมีค่านิยมในการนั่งพื้น พื้นที่ว่างสาธารณะจึงควรสามารถนั่งพื้นได้ มีวัสดุและสัดส่วนพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับนั่งล้อมวงคุยกัน

จากการศึกษาบริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานพบว่ามีเก้าอี้ที่นั่งไว้ให้บริการ ทั้งยังมีบริเวณที่สามารถนั่งพื้นได้ เช่น บริเวณสนามหญ้า หรือตรงลานกลางสนาม ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ผู้คนสามารถใช้เวลาในพื้นที่ได้ยาวนานมากกว่าการจับจองพื้นที่ในรูปแบบอื่นๆ เช่น การหยุดยืน หรือการสัญจรผ่านพื้นที่ ลักษณะ

การนั่งพื้นนั้นจะพบเห็นได้เฉพาะในช่วงเวลาเย็น ส่วนในช่วงเวลาอื่นๆของวันจะพบรูปแบบการนั่งบนเก้าอี้ที่มีให้บริการและการนั่งตามขอบกระถางต้นไม้ ขอบรั้วที่มีรั้วเมงา

รูปแบบของพื้นที่นั่งในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทพื้นที่ปิดล้อมนั้นมีหลายประเภท อาทิเช่น เก้าอี้นั่งบริเวณป้ายรถโดยสารประจำทางเพื่อให้นั่งพักรอรถโดยสาร เก้าอี้บริเวณนี้มีการออกแบบถาวรยึดติดกับพื้นที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ และนอกจากนี้ยังมีการนำเก้าอี้เข้ามาเพื่อใช้งานในพื้นที่เอง เช่น เก้าอี้พลาสติก เก้าอี้สนาม จนถึงการปูผ้าเพื่อนั่งกับพื้นทางเดิน โดยกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่จับจองด้วยลักษณะการนั่งเป็นเวลานาน คือกลุ่มคนที่เข้ามาเพื่อประกอบอาชีพในพื้นที่ เช่น พ่อค้าแม่ค้า คนขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง รองลงมาคือ ผู้เข้ามาทำกิจกรรมรับประทานอาหารเช้า หรือนั่งอยู่บริเวณเก้าอี้ที่นั่งที่ท่าเรือ

ในบริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวน พบความสอดคล้องกับแนวคิดของขงจื้อสรวง เนื่องจากการสังเกตการณ์พบว่ากลุ่มคนที่ใช้พื้นที่ด้วยกิจกรรมการจับจองในลักษณะของการนั่ง จะสามารถใช้งานพื้นที่ได้นานมากกว่าการจับจองพื้นที่ด้วยการยืนหรือเดินผ่าน ซึ่งในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวนพบรูปแบบการนั่งที่หลากหลายมาก ทั้งการนั่งเก้าอี้ในแบบมาตรฐานทั่วไป การนั่งบนพื้นที่ประยุกต์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชั้นบันได ขอบกำแพง เสาไฟทรงเตี้ยสำหรับพื้นสนาม ตลอดจนการนั่งบนพื้น ทั้งพื้นคอนกรีตหรือพื้นหญ้า ซึ่งโดยส่วนมากจะไม่ได้นั่งบนพื้นโดยตรงแต่นั่งบนพื้นที่มีระดับขึ้นมาแต่สามารถนั่งล้อมวงคุยกัน หรือนั่งขัดสมาธิได้ เช่น ฐานปูชนขนาดใหญ่

จากการศึกษารูปแบบของที่นั่งในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถีนั้นมีไม่มากนัก ส่วนมากจะเป็นที่นั่งที่จัดไว้เพื่อการพาณิชย์ เช่น ร้านอาหาร ที่นั่งที่พบในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นเก้าอี้ที่ผู้ใช้งานพื้นที่มีการจัดหามาเอง เป็นเก้าอี้พลาสติกที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ มีการนั่งตามชั้นบันได ขอบริมทางเดินเท้าหรือแคร์ทีที่มีการนำมาตั้งไว้ริมทางเป็นส่วนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นเก้าอี้ที่จัดไว้เพื่อการรับประทานอาหารเช้าและเครื่องดื่ม หากไม่ทำกิจกรรมดังกล่าวก็จะพบผู้คนจับจองพื้นที่นั่งอยู่ตามขอบทางเดินเท้า ขอบกระถางต้นไม้ที่เป็นคอนกรีตหรือตามชั้นบันได

สรุปลักษณะร่วมของปัจจัยการมีพื้นที่นั่งหรือนั่งพื้นได้ เป็นปัจจัยที่ไม่ใช่ปัจจัยที่ดึงดูดผู้คนให้เข้ามาใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะเป็นหลัก แต่เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมให้ผู้คนสามารถใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะได้ยาวนานยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจากผลการศึกษา มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวนสาธารณะเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือประเภทลานที่ว่าง พบว่าหากพื้นที่มีบริเวณที่สามารถนั่งได้ประกบกับมีรั้วเมงา พื้นที่บริเวณนั้นจะเป็นพื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็พบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะหลายแห่งที่มีค่าคะแนนความอ่อนน้อม ประโยชน์สูงไม่มีที่นั่งในพื้นที่ โดยกิจกรรมหลักของพื้นที่ว่างสาธารณะเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นการค้าขาย และการเปลี่ยนถ่ายการสัญจร โดยพบว่าพื้นที่ที่มีปัจจัยข้อนี้ไม่มีทั้งค่าความอ่อนน้อมประโยชน์ทั้งมากและน้อยแตกต่างกัน ทำให้ความเชื่อมโยงของปัจจัยดังกล่าวไม่ชัดเจนนัก แต่เกินกว่าครึ่งของจำนวนพื้นที่ว่างสาธารณะที่สามารถนั่งพื้นได้เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนน้อมประโยชน์สูง จึงสรุปได้ว่าปัจจัยดังกล่าวอาจจะไม่ได้เชื่อมโยงโดยตรงกับความอ่อนน้อมประโยชน์ของพื้นที่ แต่ปัจจัยดังกล่าวสามารถเป็นเสริมให้พื้นที่เกิดความอ่อนน้อมประโยชน์ได้เช่นเดียวกัน

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยในการมีที่นั่งนั้นส่งผลต่อความอเนกประโยชน์ของพื้นที่ไม่มากเท่ากับปัจจัยอื่นๆข้างต้น เนื่องด้วยกิจกรรมในพื้นที่ศึกษานั้นไม่เอื้อต่อการจับจองพื้นที่ด้วยการนั่ง โดยเฉพาะที่แตกต่างไปคือพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์ประเภทบาทวิถี ที่ส่วนมากไม่มีปัจจัยดังกล่าวในพื้นที่ เนื่องด้วยกิจกรรมหลักคือการสัญจรผ่าน ดังนั้นในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถีที่มีกิจกรรมการสัญจรในพื้นที่หนาแน่นถึงแม้ไม่มีปัจจัยในข้อนี้พื้นที่ก็มีความอเนกประโยชน์ได้เช่นกัน ในผลการศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทนี้หากพื้นที่ที่มีปัจจัยข้อนี้ก็จะมีค่าคะแนนความอเนกประโยชน์มากขึ้นกว่าพื้นที่ที่ไม่มีปัจจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีที่นั่งทำให้ผู้คนสามารถใช้งานพื้นที่ได้ยาวนานยิ่งขึ้น สรุปได้ว่าปัจจัยในข้อนี้มีความสอดคล้องกับการเกิดพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์ในกรณีพื้นที่ไม่ได้มีปัจจัยดึงดูดอื่นๆเข้ามาแทนที่หากมีก็จะช่วยเสริมให้เกิดความอเนกประโยชน์เพิ่มเติมในกรณีที่มีปัจจัยที่สำคัญข้ออื่นแล้ว อย่างเช่นปัจจัยด้านร่มเงา ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการศึกษา

6.2.4 ปัจจัยการผูกติดกับการกิน หรือมีของขายในบริเวณใกล้เคียง โดยเฉพาะอาหารและเครื่องดื่มต่างๆ

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยการผูกติดกับการกิน เป็นปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ว่างสาธารณะอเนกประโยชน์ โดยพบว่าอาหารการกินเป็นสิ่งที่ดึงดูดผู้คนเข้ามาในพื้นที่ได้มาก จากการศึกษาที่พบว่าบริเวณที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการกินจะสามารถดึงดูดผู้คนในเข้ามาในพื้นที่ได้มาก โดยเฉพาะ 3 ช่วงเวลาในการรับประทานอาหาร เช้า กลางวัน และเย็น แต่ในช่วงเวลาอื่นๆของวัน อาหารไม่ได้เป็นปัจจัยที่ดึงดูดผู้คนในเข้ามาในพื้นที่มากนัก แต่ก็นับเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความอเนกประโยชน์ในพื้นที่ ซึ่งก็สอดคล้องกับทฤษฎีทางตะวันตกเช่นที่ Whyte, H. (1980) ได้ศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะและเสนอเหตุผลที่คนมาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ โดยเน้นในปัจจัยที่กล่าวถึง อาหารเครื่องดื่ม ในขณะที่ Lennard, S. และ H. Lennard (1995: 157) อธิบายถึงภัตตาคารและร้านค้าแฟลกกลางแจ้ง ว่าเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้คนชอบใช้พื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อดื่มกิน นั่งดูผู้คนเดินผ่านไปมา และร้านค้าแฟริมถนนก็เป็นสิ่งที่ดึงดูดผู้คนในสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญ โดยส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษากิจกรรมเกี่ยวกับอาหารจะเป็นร้านค้าในลักษณะของแผงลอยรถเข็น เพื่อรองรับกิจกรรมในพื้นที่ ซึ่งก็เป็นตัวดึงดูดคนในเข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่เป็นอย่างดี

จากการเก็บข้อมูลศึกษาร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับการกินในบริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทพื้นที่ปิดล้อมและพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถี พบลักษณะของร้านค้าแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ร้านค้าดาวรรในลักษณะของอาคารมีวัสดุก่อสร้างที่ถาวร และร้านค้าในลักษณะแผงลอย ซึ่งอาจมีลักษณะนำโต๊ะมาตั้งขาย นำผ้ามาปูพื้น หรือเป็นลักษณะของรถเข็นขายของ บริเวณที่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร สินค้าเพื่อการบริโภคที่พบ ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม ขายขนม ผลไม้ต่างๆ ที่เป็นนิยามของผู้คนที่เข้ามาใช้งานพื้นที่ และยังมีร้านค้าในรูปแบบของอาคารถาวรที่เปิดเป็นร้านอาหาร ร้านโชว์ห่วย ร้านขายของชำ เพื่อรองรับกิจกรรมในพื้นที่ ซึ่งก็เป็นตัวดึงดูดคนในเข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่เป็นอย่างดี

บริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลาน ถึงแม้จะไม่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารโดยตรงในพื้นที่ แต่ในบริเวณใกล้เคียงมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารเป็นจำนวนมาก ทั้งยังสามารถพบเห็นรถเข็น หาบเร่ นำ

อาหารเครื่องดื่มเข้ามาขายในบริเวณโดยรอบพื้นที่อยู่เสมอ ในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานส่วนมากจะพบร้านค้าในรูปแบบหาบเร่แผงลอยเป็นหลัก รองลงมาคือร้านค้าตามตึกแถวที่ตั้งอยู่โดยรอบลานที่ว่าง

ส่วนเรื่องของอาหารการกินในบริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวนนั้น มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารในพื้นที่บางส่วน เช่น ร้านขายอาหารแผงลอยที่ให้บริการแก่ผู้คนที่เข้ามาใช้งานพื้นที่ แต่จะตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าทางเข้าสวนเป็นส่วนมาก และในบริเวณใกล้เคียงหากมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารก็จะช่วยดึงดูดผู้คนเข้ามาในพื้นที่ได้เช่นกัน เช่น ร้านอาหารบริเวณใกล้สวนสันติชัยปราการ เป็นต้น

แต่ในกรณีในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลาน หรือสวนมีกฎข้อห้ามหาบเร่แผงลอยเข้ามาใช้งานพื้นที่พื้นที่นั้นก็จะไม่สามารถนำมาศึกษาในปัจจัยข้อนี้ได้ ดังเช่น สวนสาธารณะที่มีรั้วโดยรอบและห้ามนำสิ่งของเข้ามาขายในพื้นที่ ซึ่งพบว่าหากไม่มีเงื่อนไขพิเศษปัจจัยดังกล่าวนั้นสามารถพบได้ในพื้นที่ว่างสาธารณะนอกประโยชน์ทุกประเภท

สรุปลักษณะร่วมของปัจจัยการผูกติดกับการกิน จากการศึกษพบว่าปัจจัยการผูกติดกับการกิน เป็นปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ว่างสาธารณะนอกประโยชน์ทุกประเภทในพื้นที่ศึกษา โดยพบว่ากิจกรรมการกินในลักษณะของแผงลอย รถเข็น อันเป็นเศรษฐกิจนอกระบบ ที่ Lennard,S และ H.Lennard (1995) กล่าวไว้ถึงชีวิตทางสังคมมักเกิดขึ้นในร้านค้าที่คนต้องการในชีวิตประจำวันปกติและร้านค้าที่ให้บริการที่คนใช้บ่อย ในประเทศไทยร้านค้าแผงลอย รถเข็นริมทาง เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นนิสัยง่ายๆสบายๆของคนไทยที่ผูกติดกับการกินอยู่ตลอดเวลา รวมถึงเป็นผลมาจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจของผู้มีรายได้น้อยที่ต้องเลือกรับประทานอาหารจากร้านค้าริมทาง ปัจจัยดังกล่าวเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดผู้คนได้มากในการเข้ามาใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

แต่พบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความนอกประโยชน์ประเภทลานที่ว่างและสวนสาธารณะบางแห่งไม่มีปัจจัยในข้อนี้ ในกรณีที่พื้นที่ว่างสาธารณะมีเงื่อนไขห้ามนำอาหารเข้าไปขายในพื้นที่ จะทำให้ไม่มีการให้บริการเกี่ยวกับอาหารหรือมีเพียงด้านหน้าทางเข้าและบริเวณพื้นที่โดยรอบ จึงทำให้ปัจจัยข้อนี้ไม่ส่งผลต่อการใช้งานพื้นที่ที่มีเงื่อนไขดังกล่าว นอกจากนั้นพบว่าในพื้นที่ที่ไม่มีเงื่อนไขนี้พบปัจจัยการผูกติดกับการกินในพื้นที่ว่างสาธารณะทุกประเภท จากการศึกษาพบว่าปัจจัยข้อนี้มีความสอดคล้องกับงานศึกษาของมหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ จากแบบสอบถามองค์ประกอบที่ต้องการสำหรับคนเดินเท้าในกรุงเทพมหานคร ที่ผู้ใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะกล่าวว่าต้องการปัจจัยด้านความรื่นรมย์ (Enjoyment) ของพื้นที่ว่างสาธารณะ ซึ่งหมายถึงปัจจัยเกี่ยวกับอาหารการกิน รวมไปถึงปัจจัยด้านกิจกรรมการจับจ่ายใช้สอยสินค้าก็เป็นตัวดึงดูดผู้คนเข้ามาในพื้นที่ได้เป็นอย่างมากในช่วงเวลาอื่นๆของวัน

6.2.5 ปัจจัยมีความผูกพันกับน้ำ อยุรมน้ำ หรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยการอยุรมน้ำ หรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบในพื้นที่นั้นเป็นปัจจัยที่มีหลายมิติที่ช่วยดึงดูดผู้คนในเข้ามาใช้งานพื้นที่ ทั้งจากการเป็นเส้นทางทางสัญจร การเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรทั้งทางน้ำและบก การอยุรมน้ำหรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบในพื้นที่นอกจากจะทำให้พื้นที่มีภูมิทัศน์ที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ ยังช่วยให้เรื่องของสภาพอากาศภายในพื้นที่ เนื่องจากเมื่อลมที่พัดเข้ามาในพื้นที่จะพัดพาไอน้ำไปกับอากาศทำให้เกิดสภาวะน่าสบายในพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นๆ เพราะเนื่องจากถ้าในอากาศมีความชื้นสัมพัทธ์ในปริมาณที่พอเหมาะไม่มากเกินไปไม่น้อยไปนั้น อัตราในการรับไอน้ำในอากาศจะไม่ทำให้รู้สึกชื้นหรือแห้งเกินไป จึงทำให้ผู้เข้ามาใช้งานในพื้นที่รู้สึกสบายตัว และในกรณีที่มีทำเลที่ตั้งติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา หรือมีบ่อน้ำ ก็ทำให้พื้นที่ว่างสาธารณะมีทัศนียภาพที่สวยงามดึงดูดผู้คนให้เข้ามาใช้งานพื้นที่

ในเรื่องของปัจจัยการอยุรมน้ำหรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบในพื้นที่ ในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานนั้นไม่พบน้ำเป็นองค์ประกอบของพื้นที่ แต่จะมีน้ำอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ว่างสาธารณะ คือแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งไม่สามารถมองเห็นหรือรับรู้ได้จากภายในพื้นที่ แต่พื้นที่ก็ยังได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำในด้านการสัญจรผ่านเข้าออกจากพื้นที่เพื่อไปเปลี่ยนถ่ายการสัญจร ซึ่งส่งผลให้มีผู้คนจำนวนมากเดินทางผ่านเข้าออกภายในพื้นที่ เช่น ในบริเวณสนามหลวง แต่ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ว่างสาธารณะบริเวณลานคนเมืองแทบไม่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยการมีน้ำเป็นองค์ประกอบของพื้นที่เลย ทำให้อาจสรุปได้ว่าปัจจัยการอยุรมน้ำ หรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่ เป็นปัจจัยที่ไม่เชื่อมโยงสำหรับพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทประโยชน์ประเภทลาน แต่เป็นปัจจัยเสริมที่จะช่วยดึงดูดผู้คนเข้ามาในพื้นที่

ส่วนปัจจัยการอยุรมน้ำในบริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทพื้นที่ปิดล้อมพบ แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นตัวสร้างกิจกรรมต่างๆจากการเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายของท่าเรือ ไม่ว่าจะเรือข้ามฟาก หรือเรือด่วน ซึ่งส่งผลให้มีผู้คนจำนวนมากเดินทางผ่านเข้าออกภายในพื้นที่

บริเวณพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถีนั้นส่วนมากไม่ได้อยุรมน้ำโดยตรง มีบางแห่งอยู่ใกล้กับแม่น้ำเจ้าพระยาแต่ไม่สามารถมองเห็นได้จากภายในพื้นที่ โดยภายในพื้นที่ก็มีบางส่วนของมีน้ำเป็นองค์ประกอบสร้างบรรยากาศในพื้นที่ เช่น อ่างบัว น้ำพุที่วางประดับบริเวณหน้าร้านค้าเพื่อสร้างบรรยากาศในพื้นที่ แต่พื้นที่ว่างสาธารณะหลายแห่งที่อยู่ในบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากน้ำ เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา ส่งผลต่อเนื้อให้เกิดพื้นที่บริเวณนี้เป็นชุมชน เกิดวัดวาอารามบ้านเรือนขึ้น จนทำให้พื้นที่มีกิจกรรมหนาแน่น ดึงดูดผู้คนให้เข้ามาใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในบริเวณที่ใกล้เคียง จนทำให้พื้นที่มีกิจกรรมหนาแน่น ดึงดูดผู้คนเข้ามาในพื้นที่ตามทฤษฎีเศรษฐกิจที่กล่าวว่ากิจกรรมจะดึงดูดผู้คนเข้ามาในพื้นที่ และเมื่อผู้คนมีมากก็จะดึงดูดกิจกรรมให้มีความหนาแน่นขึ้นตามมาเช่นกัน

สำหรับพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวน พบว่าการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นหากบริเวณใดอยู่ใกล้น้ำจะมีการใช้งานพื้นที่หนาแน่นมาก ในขณะที่พื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานโล่งที่เป็นสนามหญ้าไม่มีการใช้งานพื้นที่ในช่วงเวลาที่หลากหลายเท่ากับพื้นที่ว่างประเภทบาทวิถีและพื้นที่ว่างสาธารณะริมน้ำ ภายได้เงื่อนไขว่าทั้ง 2 บริเวณจะต้องมีปัจจัยด้านร่มเงาอยู่ก่อนจึงจะเกิดการใช้งานพื้นที่

สรุปลักษณะร่วมของปัจจัยการยอมรับน้ำ หรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่ พบว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถใช้ได้กับพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวนสาธารณะและพื้นที่ปิดล้อมส่วนใหญ่มีปัจจัยตรงตามในข้อนี้ และพบลักษณะเฉพาะว่าปัจจัยนี้ไม่เชื่อมโยงสำหรับพื้นที่ว่างสาธารณะนอกประเภทบาทวิถีและลานที่ว่าง เนื่องจากผลการศึกษาพื้นที่ว่างสาธารณะนอกประเภททั้ง 2 ประเภทสวนมากไม่มีปัจจัยดังกล่าวที่ดึงดูดผู้คนให้เข้ามาใช้งานพื้นที่โดยตรง แต่พื้นที่ก็ยังได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำในด้านการสัญจรผ่านเข้าออกจากพื้นที่เพื่อเปลี่ยนถ่ายการสัญจร ซึ่งส่งผลให้มีผู้คนจำนวนมากเดินทางผ่านเข้าออกภายในพื้นที่ จึงสรุปได้ว่าปัจจัยที่ผูกพันกับน้ำหรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่ ไม่ใช่ปัจจัยหลักสำหรับพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทลานและบาทวิถี แต่เป็นปัจจัยเสริมที่จะช่วยดึงดูดผู้คนเข้ามาในพื้นที่รองจากปัจจัยหลักอื่นๆ

6.2.6 ปัจจัยนอกเหนือจากคุณสมบัติที่ส่งผลให้เกิดพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีแบบไทย 5 ประการที่มีผลต่อการเกิดพื้นที่ว่างสาธารณะนอกประเภท

นอกเหนือจากคุณสมบัติของขั้วสรวง สิ่งเสริมเข้ามาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่จะทำให้เกิดความอ่อนแอประโยชน์ของพื้นที่ว่างสาธารณะในกรุงรัตนโกสินทร์ พบว่าคือการมีบริบททางประวัติศาสตร์ที่ดึงดูดผู้คนให้เข้ามาใช้งานในพื้นที่ จากการมองเห็นหรืออยู่ใกล้อาคารหรือพื้นที่ที่มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เช่น วัดวาอารามต่างๆ ซึ่งการที่พื้นที่มีบริบททางประวัติศาสตร์นั้นเป็นการสร้างประสบการณ์และความรู้สึกร่วมกันของผู้คนที่เข้ามาใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะ โดยประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงไม่ว่าจะในรูปแบบของวัฒนธรรม วิถีชีวิต สถาปัตยกรรมต่างๆ ทุกสิ่งล้วนส่งเสริมกัน ทำให้ผู้คนรู้สึกได้ถึงเสน่ห์ในความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของพื้นที่นั้นๆ ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้เป็นปรากฏการณ์นิยม ซึ่งถึงแม้การวิจัยนี้จะไม่ได้ลงศึกษาในเรื่องนี้โดยตรง แต่จากการลงสังเกตการณ์ได้พบว่าปัจจัยดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่มีผลต่อการความอ่อนแอประโยชน์ของพื้นที่ว่างสาธารณะในกรุงรัตนโกสินทร์เป็นอย่างมาก

นอกเหนือจากนั้น ผู้วิจัยได้พบปัจจัยที่มีความน่าสนใจในพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีความอ่อนแอประโยชน์ในหลายแห่ง คือ กิจกรรมด้านวัฒนธรรมและการเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจร เนื่องจากพบว่าพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีการใช้งานอย่างอ่อนแอประโยชน์หลายแห่ง มีปัจจัยในด้านวัฒนธรรม เช่น วัดวาอารามต่างๆ ในเรื่องความผูกพันของคนไทยกับวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาเชื่อมโยงกับพื้นที่ว่างสาธารณะมาตั้งแต่อดีต โดยปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการเข้ามาใช้งานพื้นที่ เช่น การเป็นจุดเชื่อมต่อไปสู่พื้นที่ที่มีกิจกรรมที่มีความสำคัญโดยรอบพื้นที่ เช่น การสัญจรผ่านพื้นที่ว่างสาธารณะไปสู่ วัด สถาบันการศึกษา เป็นต้น

และปัจจัยในการเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรของพื้นที่สาธารณะ เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกับพื้นที่ที่ทำให้เกิดการเชื่อมต่อเดินทางเข้ามาได้อย่างสะดวก เช่น ป้ายรถโดยสารประจำทาง ท่าเรือ ทำให้มีผู้เข้ามาใช้งานพื้นที่เป็นจำนวนมากตลอดทั้งวัน ซึ่งก็ส่งผลให้พื้นที่เกิดกิจกรรมต่างๆตามมามากมาย เนื่องด้วยบริบทของประเทศไทยที่เป็นเมืองร้อน ตำแหน่งของจุดเปลี่ยนถ่ายจึงมีผลต่อการเข้ามาใช้งานในพื้นที่เป็นอย่างมาก หากตำแหน่งที่จะเดินทางเข้าสู่พื้นที่อยู่ไกล ผู้คนมักจะเสี่ยงที่จะเดินทางเข้ามา ดังนั้นการมีตำแหน่งของ

จุดเปลี่ยนการสัญจรที่สะดวกแก่การเดินทางเข้าสู่พื้นที่ว่างสาธารณะจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญไม่ต่างไปจากปัจจัยอื่นๆที่มีในพื้นที่

ปัจจัยสำคัญอีกประการ คือปัจจัยด้านการเป็นจุดเชื่อมต่อไปสู่พื้นที่ที่มีกิจกรรมที่มีความสำคัญโดยรอบพื้นที่ และสถานที่สำคัญต่างๆ อาทิเช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ศาลหลักเมือง ถนนข้าวสาร รูปปั้นพระแม่ธรณีบีบมวยผม ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะทั้งในการเดินทางเข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่โดยตรง และการสัญจรผ่านพื้นที่เป็นทางอ้อม หากพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นอยู่ในตำแหน่งที่เป็นเส้นทางที่มีการสัญจรผ่านไปสู่อำเภอพื้นที่สำคัญ จะเกิดการสัญจรผ่านของผู้คน ซึ่งมีผลที่จะเกิดการแวะพักหรือสัญจรผ่านในพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นๆ ปัจจัยนอกเหนือดังกล่าวนี้มีผลต่อการเข้ามาใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในทุกประเภทพื้นที่ศึกษา

จากปัจจัยที่พบดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ตรงกับทฤษฎีจากทางตะวันตก สะท้อนให้เห็นว่าทฤษฎีทางตะวันตกนั้นในภาพใหญ่นั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ว่างสาธารณะในประเทศไทยได้ โดยอาจจะมีความแตกต่างลงในรายละเอียด เช่น ระยะทางการเดินเท้าในประเทศไทยที่มีระยะทางสั้นกว่าในตะวันตกเนื่องด้วยสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น การกำหนดตำแหน่งที่จะสามารถสัญจรเข้าสู่พื้นที่ว่างสาธารณะจึงมีความสำคัญในการสร้างความอเนกประโยชน์ของพื้นที่

จากการศึกษาสรุปได้ว่า นอกเหนือจากปัจจัยของขั้วดวงรวงนั้น ผู้วิจัยพบว่ามีปัจจัยอื่นๆที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามาใช้งานพื้นที่ ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านการเป็นจุดเปลี่ยนถ่าย
- 2) ปัจจัยด้านบริบททางประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของพื้นที่

สรุปจากการศึกษาแนวคิดคุณสมบัติ 5 ประการของขั้วดวงรวงในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทต่างๆในกรุงรัตนโกสินทร์พบลักษณะร่วม ลักษณะเสริมและลักษณะเงื่อนไขพิเศษในพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทต่างๆดังต่อไปนี้

ลักษณะร่วม

- มีร่มเงา
- ขนาดที่เล็กหรือมีขนาดเหมาะสมที่จะทำให้เกิดร่มเงา
- การผูกติดกับการกิน

ลักษณะเสริม

- อยู่ริมน้ำ หรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบ
- พื้นที่สำหรับนั่ง โดยออกแบบให้บริเวณที่สามารถนั่งพื้นได้มีร่มเงา

ประเภท	รายชื่อพื้นที่ว่างสาธารณะ	เหตุผลความอ่อนแอประโยชน์
<p>บาทวิถี</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ซอยรามบุตรี และพื้นที่โดยรอบ - บริเวณริมคลองหลอด บริเวณใกล้พระแม่ธรณีบีบมวยผม - ถนนราชดำเนินฝั่งสลากกินแบ่งรัฐบาล - ตรอกซอยบริเวณหลังวัดราชนัคตาและพื้นที่โดยรอบ - ถนนข้าวสารและพื้นที่ข้างเคียง - ย่านปากคลองตลาด - ทางเดินเท้า ตรอกซอยบริเวณหน้าเพาะช่าง - ทางเดินเท้า ซอยบริเวณย่านวัดทิพย์วารีวิหาร - ถนนราชดำเนินฝั่งศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ - ตรอกซอยบริเวณศาลเจ้าพ่อเสือและพื้นที่โดยรอบ - ตรอกซอยบริเวณหลังวัดราชบพิธและพื้นที่โดยรอบ - ตรอกซอยบริเวณวัดสุทัศน์เทพวรารามและพื้นที่โดยรอบ - บริเวณเกาะกลางสี่สามห้างข้างวัดบวรนิเวศวิหารและพื้นที่โดยรอบในย่านบางลำพู - ตรอกซอยบริเวณหลังวัดบูรณศิริมาตยาราม - ทางเดินบริเวณหน้าวิทยาลัยนาฏศิลป์ - บริเวณริมคลองหลอดใกล้ย่านปากคลองตลาดและพื้นที่โดยรอบ 	<p><u>ลักษณะร่วม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ มีร่มเงา ▪ ขนาดที่เล็กหรือมีขนาดเหมาะสมที่จะทำให้เกิดการโอบล้อมและร่มเงาพื้นที่ที่ดี ▪ การผูกติดกับการกิน <p><u>ลักษณะเงื่อนไขพิเศษ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ การอยู่ใกล้หรืออยู่ในย่านการค้าสำคัญ ทำให้เกิดกิจกรรมในพื้นที่ว่างสาธารณะ ▪ มีจุดสัญจรเชื่อมต่อกับพื้นที่ เช่น ป้ายรถประจำทาง ท่าเรือ ที่สะดวกอยู่ในระยะที่สัญจรด้วยเท้าที่เหมาะสม ▪ การมีตำแหน่งของพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทบาทวิถีที่เป็นเส้นทางสัญจรที่เชื่อมต่อไปสู่ย่านที่มีความสำคัญต่างๆ ▪ บริบททางประวัติศาสตร์ ▪ ความเป็นถิ่นที่ <p><u>ลักษณะเสริม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ อยู่ริมน้ำ หรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบ ▪ พื้นที่สำหรับนั่ง โดยออกแบบให้บริเวณที่สามารถนั่งพื้นได้มีร่มเงา

ประเภท	รายชื่อพื้นที่ว่างสาธารณะ	เหตุผลความอ่อนโยนประโยชน์
สวน	<ul style="list-style-type: none"> - ทำเตียน สวนนาคราภิรมย์และพื้นที่เชื่อมต่อ - สวนสันติชัยปราการและพื้นที่โดยรอบ - สวนรมณีนาถ - สวน ทางเดินเท้า พื้นที่ริมหน้าบริเวณย่านสะพานพุทธ - สวนบริเวณพระราชอุทยานสราญรมย์และพื้นที่เชื่อมต่อ 	<p><u>ลักษณะร่วม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ มีร่มเงาที่สามารถใช้ได้เกือบตลอดทั้งวัน ▪ ขนาดที่เล็กหรือมีขนาดเหมาะสมที่จะทำให้เกิดการโอบล้อมของพื้นที่ที่ดี <p><u>ลักษณะเงื่อนไขพิเศษ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ มีจุดสัญจรเชื่อมต่อไปสู่พื้นที่อื่นๆ ▪ การอยู่ใกล้สถานที่สำคัญ เช่น สถาบันการศึกษา สถานที่ราชการ วัด เป็นต้น จะทำให้พื้นที่มีความคึกคักจากกลุ่มคนที่สัญจรผ่านพื้นที่ เพื่อไปทำกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆข้างต้น ▪ มีจุดสัญจรเชื่อมต่อกับพื้นที่ เช่น ป้ายรถประจำทาง ท่าเรือ ที่สะดวกอยู่ในระยะที่สัญจรด้วยเท้าที่เหมาะสม ▪ บริบททางประวัติศาสตร์ ▪ ความเป็นถิ่นที่ <p><u>ลักษณะเสริม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ การมีพื้นที่นั่งหรือนั่งพื้นได้ ▪ การอยู่ริมน้ำ หรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่ ▪ การผูกติดกับการกิน

ประเภท	รายชื่อพื้นที่ว่างสาธารณะ	เหตุผลความอ่อนโยนประโยชน์
ลาน	<ul style="list-style-type: none"> - สนามหลวงและพื้นที่เชื่อมต่อ - บริเวณลานคนเมืองและพื้นที่โดยรอบ 	<p><u>ลักษณะร่วม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ พื้นที่มีร่มเงาจากขนาดที่เหมาะสม ▪ ขนาดที่เล็กหรือมีขนาดเหมาะสมที่จะทำให้เกิดการโอบล้อมของพื้นที่ที่ดี ▪ การผูกติดกับการกิน <p><u>ลักษณะเงื่อนไขพิเศษ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะระดับเมือง ▪ การอยู่ใกล้สถานที่สำคัญ เช่น สถาบันการศึกษา สถานที่ราชการ วัด เป็นต้น จะทำให้พื้นที่มีความคึกคัก จากกลุ่มคนที่สัญจรผ่านพื้นที่ เพื่อไปทำกิจกรรมในพื้นที่ต่างๆข้างต้น ▪ มีจุดสัญจรเชื่อมต่อกับพื้นที่ เช่น ป้ายรถประจำทาง ท่าเรือ ที่สะดวกอยู่ในระยะที่สัญจรด้วยเท้าที่เหมาะสม ▪ บริบททางประวัติศาสตร์ ▪ ความเป็นถิ่นที่ <p><u>ลักษณะเสริม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ การมีพื้นที่นั่งหรือนั่งพื้นได้ ▪ การอยู่ริมน้ำ หรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่

ประเภท	รายชื่อพื้นที่ว่างสาธารณะ	เหตุผลความอ่อนกประโยชน์
พื้นที่ปิด ล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - ทำพระจันทร์ และทางเดินเท้าเชื่อมต่อพื้นที่โดยรอบ - ทำข้างและทางเดินเท้าที่เชื่อมต่อมาจนถึงหน้ามหาวิทยาลัยศิลปากร 	<p><u>ลักษณะร่วม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ มีร่มเงา ▪ ขนาดที่เล็กหรือมีขนาดเหมาะสมที่จะทำให้เกิดการโอบล้อมของพื้นที่ที่ดี ▪ การผูกติดกับการกิน <p><u>ลักษณะเงื่อนไขพิเศษ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ มีจุดสัญจรเชื่อมต่อกับพื้นที่ เช่น ป้ายรถประจำทาง ท่าเรือ ที่สะดวกอยู่ในระยะที่สัญจรด้วยเท้าที่เหมาะสม ▪ อยู่ใกล้สถานที่สำคัญ เช่น สถาบันการศึกษา สถานที่ราชการ วัด เป็นต้น ▪ มีการใช้งานเพื่อการสัญจร ▪ บริบททางประวัติศาสตร์ ▪ ความเป็นถิ่นที่ <p><u>ลักษณะเสริม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ การมีพื้นที่นั่งหรือนั่งพื้นที่ ▪ การอยู่ริมน้ำ หรือมีน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่

ตาราง 6-7. การวิเคราะห์สรุปผลความอ่อนกประโยชน์ของพื้นที่ว่างสาธารณะ 4 ประเภทในกรุงรัตนโกสินทร์